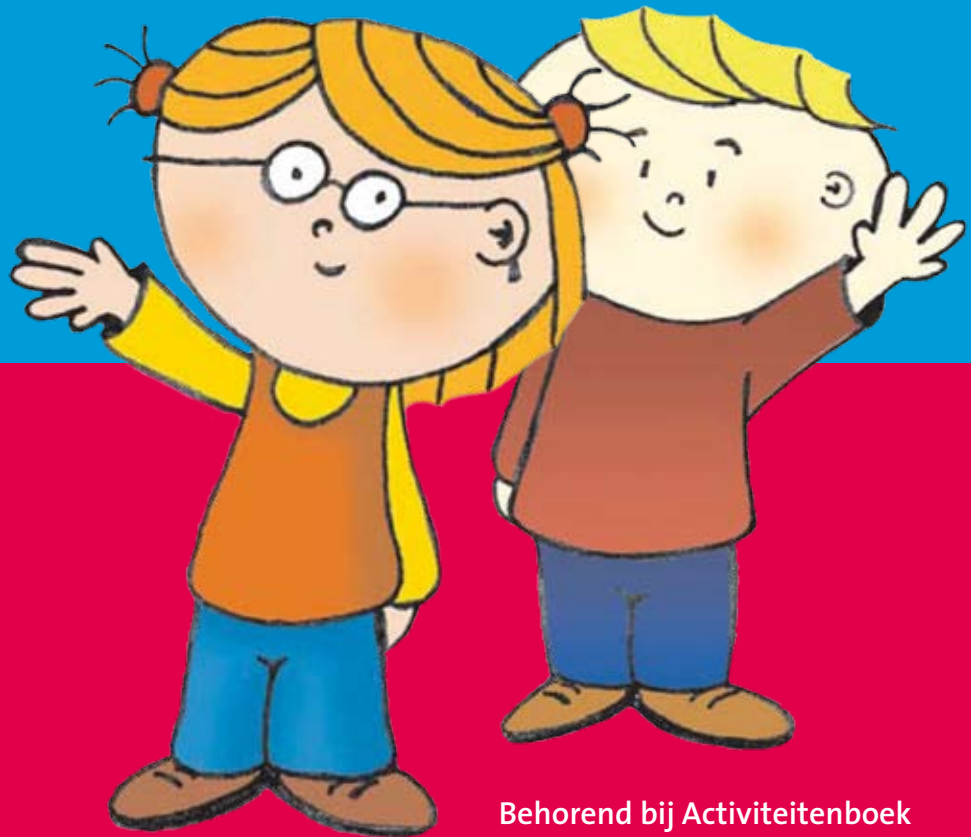

Thijs & Toetsie Leermiddelen zml

Aanvullend materiaal

Behorend bij Activiteitenboek
4-8 jarigen en aansluitend bij
FoTotaal van de CED-groep

Thijs en Toetsie Leermiddelen zml

Aanvullend materiaal Activiteitenboek 4-8 jarigen
(aansluiting bij FoTotaal van CED-groep)

Annette van der Laan (SLO)
Linda Jonkman (CED-groep)
Mariel Cordang (SLO)
Marléone Goudswaard (CED-groep)

CED FoTotaal

SO/4283.001/D/07-372

Enschede, november 2007

slo

nationaal
expertisecentrum
voor leerplan-
ontwikkeling

educatieve dienstverlening

Verantwoording

© 2007 Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Alle rechten voorbehouden. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te verveelvoudigen.

Auteurs: Mariel Cordang (SLO)

Redactie: Annette van der Laan (SLO)

In samenwerking met:

Marléone Goudswaard (CED-groep)

Linda Jonkman (CED-groep)

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	7
Thema: Zorg voor jezelf: Kleding	9
Thema: Zorg voor jezelf: Kleding	17
Thema: Zorg voor jezelf: Eten en drinken	23
Thema: Zorg voor jezelf: Eten en drinken	31
Thema: Het jaar door: December	37
Thema: Het jaar door: Jaarfeesten	45
Bijlage: Thijs en Toetsie leermiddelenpakket	53

Voorwoord

Het nationaal expertise centrum voor leerplanontwikkeling (SLO) en de CED-Groep bieden materialen aan voor het ZML-onderwijs. Om versnippering van materialen en methoden te verminderen en waar mogelijk te voorkomen, zoeken we elkaar steeds vaker op en werken we op een aantal terreinen samen.

Eén van de onderwerpen waarbij we samenwerken en de producten op elkaar afstemmen is het thematisch lesmateriaal voor oriëntatie op jezelf en de wereld (Thijs & Toetsie onderwijsleermiddelenpakket van de SLO) en het materiaal voor de mondelinge en schriftelijke taal (methode FoTotaal van de CED-Groep).

Dit boekje bevat aanvullend materiaal met extra thematische lessen voor 4-8 jarigen voor oriëntatie op jezelf en de wereld.

Daarnaast is er een brochure uitgegeven waarin wordt uitgelegd hoe je beide thematische materialen naast elkaar kunt gebruiken. Deze brochure `Methode FoTotaal en Thijs & Toetsie leermiddelenpakket` is te downloaden via de CED en SLO website. Via deze website vindt u ook meer informatie over beide materialen afzonderlijk.

We wensen u veel succes en plezier bij het werken met dit aanvullend materiaal!

Marléone Goudswaard en Linda Jonkman (CED-groep)
Mariel Cordang en Annette van der Laan (SLO)

Inleiding

SLO en de CED-groep hebben samengewerkt om thematisch lesmateriaal voor oriëntatie op jezelf en de wereld en het materiaal voor de mondelinge en schriftelijke taal op elkaar af te stemmen. Het gaat daarbij om de afstemming tussen het Thijs & Toetsie onderwijsleermiddelenpakket van de SLO en de methode FoTotaal van de CED-Groep. Deze samenwerking heeft geresulteerd in een brochure `Methode FoTotaal en Thijs&Toetsie leermiddelenpakket` waarin wordt beschreven hoe beide materialen in samenhang in de klas ingezet kunnen worden.

Zowel de methode FoTotaal van de CED-Groep als de Thijs & Toetsie leermiddelenpakketten van de SLO zijn opgebouwd uit thema's. De thema's sluiten aan bij de belevingswereld en toekomst-perspectieven van de leerlingen in het zml-onderwijs. Beide materialen hebben ook activiteiten en lessen ontwikkeld die binnen een bepaald thema aan de orde gesteld kunnen worden. De uitwerking van thema's naar activiteiten is voor beide materialen wel op verschillende manieren gebeurd. De activiteiten in FoTotaal zijn gericht op het -via foto's- aanleren van mondelinge en schriftelijke taal voor 4-6 jarigen (deel I) en voor 6-8 jarigen (deel II). Het Thijs en Toetsie pakket bevat verhalen en lessen voor spel, muziek en beeldende vorming voor 4-8 jarigen rondom oriëntatie op jezelf en de wereld.

Voorliggende publicatie bevat aanvullend materiaal voor 4-8 jarigen rondom oriëntatie op jezelf en de wereld. Door het ontwikkelen van deze extra lessen is er een betere dekking bewerkstelligt tussen beide materialen. Het gaat om lessen binnen de volgende gezamenlijke thema's:

- Zorg voor jezelf: Eten en drinken
- Het jaar door: December
- Zorg voor jezelf: Kleding

Voor elk thema zijn twee lessen ontwikkeld, die gebundeld, het aanvullend materiaal vormen voor het Thijs en Toetsie pakket 4-8 jarigen. Deze lessen kunnen gezien worden als een aanvulling op de oorspronkelijke themakaternen 1 (Mijn lijf), 10 (Naar de winkel) en 11 (Het jaar door).

Aan de start van het ontwikkeltraject van FoTotaal zijn tien thema's gekozen. De SLO heeft ook lesmaterialen uitgebracht die in thema's zijn ondergebracht, twaalf in totaal. Doordat de thema's van beide instituten van elkaar verschillen en dit voor scholen die thematisch onderwijs willen bieden verwarring veroorzaakt, is ervoor gekozen de thematitels op elkaar af te stemmen. Dit houdt in dat er tien gezamenlijke thema's onderscheiden kunnen worden, te weten:

- Planten en dieren
- Zorg voor jezelf: Omgaan met je lijf
- In huis
- Mijn sociale omgeving
- In het verkeer
- Zorg voor jezelf: Eten en drinken
- Het jaar door: December
- Vrije tijd
- Zorg voor jezelf: Kleding
- Het jaar door: Feest

Gezamenlijk Thema	Thema Deelonderwerp	Titel les	Soort les	Aansluiting met FoTotaal CED-groep
Zorg voor je zelf: Kleding	1 Mijn lijf 1.6 Aan- en uitkleden	Mijn pyjama	Muziek	Deel 1: Kleren aan, kleren uit
Zorg voor je zelf: Kleding	1 Mijn lijf 1.6 Aan- en uitkleden	Feestkleding	Spelontwikkeling	Deel 2: Feestkleding
Zorg voor jezelf: Eten en drinken	1 Mijn lijf 1.9 Aan tafel	Eetgerei	Beeldende vorming	Deel 1: Aan tafel
Zorg voor jezelf: Eten en drinken	10 Naar de winkel 10.3 Groenteman	Fruit	Spelontwikkeling	Deel 2: Weet wat je eet
Het jaar door: december	11 Het jaar door 11.2 Jaarfeesten	Een bakje voor mijn pepernoten	Beeldende vorming	Deel 2: Van pepernoot tot oliebol
Het jaar door: december	11 Het jaar door 11.2 Jaarfeesten	De kerstboom versieren	Muziek	Deel 1: Versieren

Thema: Zorg voor jezelf: Kleding

Titel: Mijn pyjama

Gezamenlijk Thema		Zorg voor jezelf: Kleding
Thema	1	Mijn lijf
Deelonderwerp	1.6	Aan- en uitkleden
Domein		Oriëntatie op Mens en Samenleving: Gezond en redzaam gedrag
Kerndoel 7		De leerlingen leren zich kleden en leren linnengoed, kleding en schoeisel (helpen) verzorgen
Kijken praten		Uitkleden en aankleden voor je slapen gaat
Doen		Meezingen en bewegen (lichaamsgebonden) Zingen en bewegen (associatief)

Titel: Mijn pyjama

Kring

Activiteiten

'Ga jij met je kleren aan naar bed?'

- Leg een matrasje, een kussentje en een dekentje in de kring
- Vraag één van de leerlingen om op het matras onder de deken te gaan liggen
- Vraag aan een leerling of het gaat slapen met de kleren aan of met een pyjama
- Laat een pyjama en/of nachthemd zien
- Vraag de leerling of het de pyjama aan wil doen
- Vraag aan de leerlingen welke kleren ze het eerst uittrekken en wat daarna komt
- Laat een leerling dat ook eens proberen
- Vraag aan de andere leerlingen waar ze hun kleren neerleggen
- Vraag aan de leerlingen wat ze aan trekken als ze gaan slapen
- Laat verschillende pyjama's, sloffen en nachthemden zien
- Vraag de leerlingen wat ze doen als ze 's ochtends opstaan

Makkelijker:

- Laat de leerlingen de nachtkleding bekijken en betasten. Benoem daarbij de verschillende kledingstukken.
- Laat een leerling de pyjama over zijn andere kleding aantrekken en zo in het bed stappen. Zien de leerlingen dat er iets niet klopt? Vraag ze hoe het wel moet. Laat ze eventueel in de spiegel kijken.
- Vraag leerlingen om de kleren uit te trekken en een pyjama aan te trekken. Benoem hierbij steeds een kledingstuk en benoem vooral ook het uitkleden en aankleden.

Moelijker:

- Maak er een spelletje van en vraag de leerlingen om de ogen te sluiten. Eén van de leerlingen trekt iets aan of uit. De anderen raden daarna of en wat er aan- of uitgetrokken is.
- Vraag de leerlingen wanneer ze hun kleren moeten uit- of aantrekken en laat plaatjes zien van het zwembad/strand, van een kledingwinkel

waar kleren worden gepast, een bezoek bij de dokter, bij de fysiotherapeute, spelen in de gymzaal.

- *Laat de leerlingen nachtkleding (zacht en soepel) en gewone kleding (harder, stugger materiaal) vergelijken, ervaren en betasten*
- *Speel een wedstrijdje: wie heeft het eerst de kleren aan/uit?*
- *Laat de leerlingen de kleding 'netjes' opvouwen en op een stoel leggen*

Middelen

Matras of stretcher

Dekentje

Kussen

Stoel

Pyjama's, nachthemden, sloffen, eventueel door de leerlingen van thuis meegenomen

Eventueel plaatjes van het zwembad/strand, van een kledingwinkel waar kleren

worden gepast, een bezoek bij de dokter, bij de fysiotherapeute, spelen in de gymzaal.

Eventueel een grote spiegel

Aandachtspunten

Let op dat leerlingen met autisme niet verward raken door de veranderingen tijdens het verkleden. Sommige leerlingen kunnen zich (nog) niet voorstellen dat iemand zogenaamd naar bed gaat, houd daar rekening mee. Je kunt voor deze leerlingen eventueel foto's aan de ouders vragen waarop ze in een pyjama op bed zitten of in bed liggen.

Als je geen nachtkleding hebt, kun je bij de kringloopwinkel vragen of er kleding geleend mag worden voor een project.

Vraag aan ouders of de leerlingen pyjama's, nachthemden, ochtendjassen, sloffen (gemerkt) mee naar school mogen nemen.

Subgroep/Individueel

Mijn pyjama

Ga ik lekker sla-pen, dan moet ik al-tijd ga-pen, ik
trek mijn ro-de slof-fen aan, en zal in mijn py-ja-ma naar
bed toe gaan.

Tekst & muziek: Mariel Cordang

Lichaamsgebonden

Activiteiten

'Pyjama'

- Laat de leerlingen in een kring zitten
- Hang een pyjama aan een lijn of leg de pyjama op tafel
- Zing het lied 'Mijn pyjama' enkele keren en wijs op de pyjama
- Zet er een paar sloffen bij
- Zing het lied nog een paar keer en nodig uit om mee te zingen
- Maak gebaren bij 'slapen' en bij 'gapen'
- Kies een leerling uit dat op sloffen in de kring mag lopen
- Ga om de beurt voor een leerling zitten en leg de handen onder je kin (slaapgebaar) en zing samen het lied.
- Beweeg hierbij heen en weer.
- Laat een leerling op het matras in de pyjama liggen en ga er samen omheen zitten terwijl het lied wordt meegezongen

Makkelijker:

- Doe een sfeerlicht of kaarsje aan voor je het lied gaat zingen en leg een pop in een bedje, midden in de kring
- Zing zelf het lied en wieg om de beurt een leerling op het ritme van het lied
- Laat de leerlingen allemaal een pyjama meenemen en aantrekken voor je het lied gaat zingen om ze de sfeer en de kleding beter te laten ervaren

Moeilijker:

- Laat de leerlingen de laatste woorden zingen
- Laat de leerlingen met de ogen dicht zingen en wiegen

Middelen

Pyjama

Ophangmogelijkheden: waslijn en wasknijpers bijvoorbeeld

Sloffen

Matras of stretcher

Lied 'Mijn pyjama'

Aandachtspunten

Sommige leerlingen kunnen niet meezingen. Ervaren van muziek en het samendoen is dan voldoende.

Sommige leerlingen zijn bang voor het donker, neem ze dichterbij je zijde.

*Eventuele andere
muzikale activiteiten*

Luisterervaringsoefening: 'Een lief muziekje voor het slapen gaan'

- Zet een speeldoosje op tafel
- Laat het muziekje horen
- Vraag de leerlingen om de ogen te sluiten
- Laat het speeldoosje muziek maken

Instrumenten verkennen: 'Het pyjamaorkest'

- Drie leerlingen in een pyjama mogen spelen op respectievelijk een trommeltje, een woodblock en een xylofoon. Als ze een teken krijgen van de leerkracht beginnen/stoppen ze. De andere leerlingen mogen in hun pyjama bewegen terwijl het orkest speelt. Als het orkest stopt, gaan ze liggen.

Associatief

Activiteiten

'Naar bed'

- Laat de leerlingen in de kring zitten
- Vertel ze dat je een lied gaat zingen over slapen gaan
- Zing het lied 'Mijn pyjama' twee keer
- Vraag waar het lied over gaat
- Stel voor dat je ook zogenaamd naar bed gaat en vraag wat je dan moet doen
- Vraag de leerlingen om 'zogenaamd' de kleren uit te trekken, (bijvoorbeeld doe voor alsof je met gekruiste armen een trui uittrekt)
- Nu is het koud, laat de leerlingen met de handen wrijven over hun armen terwijl je het lied zingt
- Maak nu de beweging alsof je de armen door de mouwen steekt terwijl het lied wordt gezongen
- Doe nu zogenaamd de sloffen aan terwijl het lied wordt gezongen
- Zing samen het lied heel zachtjes en dan weer hard
- Schuif de sloffen om je handen en klap daarmee tegen elkaar, terwijl het lied wordt gezongen
- Laat met de sloffen aan de voeten op de maat schuiven over de grond terwijl iedereen het lied meezingt
- Vraag aan de leerlingen of ze het lied al samen kunnen zingen

Makkelijker:

- Laat ze tijdens het lied rondlopen op sloffen
- Laat ze met behulp van picto's zingen (picto van slapen, gapen, pyjama, sloffen en bed)

Moeilijker:

- Laat een leerling in de kring een beweging bedenken die met uit- of aankleden te maken heeft, bijvoorbeeld de knopen los maken of de sokken uit doen.
- Als dit te moeilijk is dan kan er ook bewogen worden met een kledingstuk door twee leerlingen samen

Middelen

Sloffen
Lied 'Mijn pyjama'

Aandachtspunten

Leerlingen die geen doen-alsof spel kunnen spelen, kunnen zich, zonder gebruik van echte kleding, niet goed kunnen voorstellen dat je een beweging maakt die uitkleden voorstelt. Doe dan samen met een leerling een beweging en laat het de beweging ervaren.

In een pyjama op school lopen is al zo opwindend/grappig voor de leerlingen, dat hier waarschijnlijk veel aandacht naar toe zal gaan.

Eventuele andere muzikale activiteiten

Luisteroefening: 'Op mijn sloffen'

- Vraag een leerling om te schuifelen op zijn sloffen ergens in de klas.
- De andere leerlingen wijzen, met de ogen dicht, waar ze het geschuifel van de sloffen horen

Stemoefening: 'Snurken'

- Maak twee of drie groepjes: één groep die een pyjama draagt, één groep die een nachthemd draagt en tot slot één groep die sloffen draagt
- Steek één van de drie plaatjes omhoog waar óf een slof, óf een nachthemd óf een pyjama op getekend staat. De groep die hoort bij dit plaatje mag snurken en fluiten

Luisteroefening: 'Welk slaapliedje hoor je?'

- Neurie een slaap lied (Mijn pyjama, In de maneschijn, Slaap kindje slaap, Vader Jacob of andere liedjes)
- Laat het lied meezingen of neuriën
- Wie weet hoe dit lied heet

Thema: Zorg voor jezelf: Kleding

Titel: Feestkleding

Gezamenlijk Thema		Zorg voor jezelf: Kleding
Thema	1	Mijn lijf
Deelonderwerp	1.6	Aan- en uitkleden
Domein		Oriëntatie op mens en samenleving: Gezond en redzaam gedrag
Kerdoel 7		De leerlingen leren zich kleden en leren linnengoed, kleding en schoeisel (helpen) verzorgen
Kijken praten Doen		Welke kleren trek je aan naar een feest? Bewegingsspel en regelspel Dansen in de kring (lichaamsgebonden) Zien van verschillen bij de feestkleding (associatief)

Titel: Feestkleding

Kring

Activiteiten

'Je lijkt wel jarig!'

- Hang allerlei feestelijke kleding uit de verkleedkist aan een touw of aan het schoolbord
- Leg op een tafel feestelijke accessoires neer, zoals: sjaals, kettingen, armbanden, hoedjes, versieringen voor het haar, stropdassen en dergelijke
- Vraag een leerling of zij/hij zogenaamd jarig wil zijn en op een (versierde) stoel wil gaan zitten
- Vraag aan de andere leerlingen of zij willen helpen met het mooi en feestelijk maken van de jarige
- Laat de leerlingen om de beurt iets aanwijzen wat zij zouden kiezen om aan te trekken als ze jarig zijn
- Laat de kledingstukken en accessoires benoemen of aanwijzen
- Laat de jarige zelf iets uitkiezen en aantrekken
- Sluit de activiteit af door de jarige te laten feliciteren door de leerlingen
- Vraag de leerlingen hoe dat moet en laat ze het voordoen

Makkelijker:

- Laat de leerlingen de kleding bekijken en betasten, benoem daarbij de verschillende kleding en accessoires
- Leg wat minder kleding en accessoires neer
- Laat de leerlingen niet feliciteren, maar een verjaardagslied zingen
- Vraag niet aan een leerling om jarige te spelen, maar laat alle leerlingen alleen de kleding aanwijzen die ze mooi vinden
- Vraag de leerlingen om zich te verkleeden en in de spiegel te kijken vooraf, tussendoor én als ze klaar zijn
- Help ze om keuzes te maken door te laten kiezen uit twee verschillende kledingstukken

- Moeilijker:*
- *Bespreek de materialen die op tafel liggen en de kleding die hangt aan het touw/bord*
 - *Vraag de leerlingen of ze thuis ook feestkleden hebben*
 - *Laat kleding categoriseren (feestjurken-gewone jurken; kettingen-armbanden)*
 - *Laat geblinddoekt voelen en raden met spullen die hieronder genoemd zijn*

Middelen

Tafel

Touw of kledingrek

Feestkleding (colbertje, vestje, feest- of prinsessenjurken, glitterkleding)

Accessoires zoals bijvoorbeeld: kettingen, stropdassen, hoeden, linten, sjaals, haarversiering, sieraden, tasje

Eventueel een zogenaamd pakje/cadeau, te gebruiken bij het 'feliciteren'

Eventueel een grote spiegel

Aandachtspunten

Let op dat leerlingen met autisme niet verward raken door de veranderingen tijdens het verkleden.

Sommige leerlingen kunnen zich (nog) niet voorstellen dat iemand zogenaamd jarig is, houd daar rekening mee. Je kunt ouders van deze leerlingen vragen om foto's of een videofilm mee te geven van de verjaardag van hun kind.

Als je geen feestkleding hebt, kun je bij de kringloopwinkel vragen of er kleding geleend mag worden voor een project.

Vraag aan ouders of de leerlingen feestkleding (gemarkt) mee naar school mogen nemen of feestelijk gekleed naar school mogen gaan.

Subgroep/Individueel

't Is feest

't Is feest tra-la-la 't Is feest tra-la-la. En ie-de-reen is blij, ja, ja. 't Is feest tra-la-la. 't Is feest tra-la-la. Hiep (5x).....Hoe - ra!

Tekst & Muziek: Traditioneel

Lichaamsgebonden

Activiteiten

't Is feest tralala!

- Laat de leerlingen in een kring staan
- Kies twee leerlingen uit die in de kring mogen dansen
- Laat de twee leerlingen een verjaardagshoed opzetten
- Zing het lied 't is feest tralala' en vraag de leerlingen om mee te zingen en/of te klappen
- Als het lied uit is, mogen de twee dansleerlingen ieder een ander kind kiezen dat in de kring mag dansen

Makkelijker: - Zing zelf het lied en laat de leerlingen klappen
- Laat een leerling in de kring staan en/of bewegen of op een stoel zitten

Moeilijker: - Laat de leerlingen in de kring een rondje lopen terwijl ze elkaars handen vasthouden
- Vraag de leerlingen om bij het laatste woordje van het lied 'Hoera!' hun armen hoog in de lucht te steken

Middelen

Twee verjaardagsmutsen, kronen of hoeden
Lied 't Is feest tralala'

Aandachtspunten

Sommige leerlingen begrijpen niet dat een feestmuts en dergelijke met feest te maken heeft. Ze kunnen dat verband niet leggen.
Sommige leerlingen kunnen niet meezingen. Ervaren van muziek en spel en het samendoen is dan voldoende.

Variatie

In plaats van feestelijke hoofddeksel, kunnen ook andere accessoires of kleding gebruikt worden. Telkens als een leerling wéér in de kring mag, komt er een nieuw accessoire bij

Associatief

Activiteiten

'Wie ziet de verschillen bij de feestkleding?'

- Laat de leerlingen in de kring zitten
- Vraag aan de leerlingen om de beurt om iets uit te zoeken van de feestkleding of accessoires en dit om te doen, op te zetten of aan te trekken
- Vraag een leerling om te benoemen wat iedereen heeft uitgezocht en aan of om heeft
- Laat de leerling met de ogen dicht in de kring te gaan zitten
- Vertel dat er iets veranderd gaat worden met de feestkleding, namelijk dat twee leerlingen ruilen van feestkleding
- Vraag de leerling om de ogen te openen en te raden wat er veranderd is
- Als het geraden is, mogen de twee leerlingen die hun kleding hebben geruild dansen in de kring op een cd met feestmuziek
- Laat de leerling een ander kind uitzoeken die nu in de kring mag

Makkelijker: - Vraag een leerling om in de kring te gaan zitten. Vraag een ander kind om de ogen te sluiten. In plaats van spullen te ruilen, mag de leerling in de kring een kledingstuk of accessoire uit trekken en aan de leerkracht geven die het in een zak weg stopt. De leerling dat de ogen dicht heeft, mag nu kijken en raden wat er anders is. Als de leerling het niet kan raden, mag het in de zak voelen wat het is.

Moeilijker: - Vraag een leerling om de ogen te sluiten. Verander bij drie leerlingen iets, door een opvallend feestkledingstuk weg te halen. Laat de leerling dat moet raden wat er gebeurd is, de betreffende leerlingen aanwijzen. De leerling hoeft niet te raden wat er weg is maar moet wel raden wie er anders uit ziet.

Middelen

Feestkleding (colbertje, vestje, feest- of prinsessenjurken, glitterkleding)
Accessoires (kettingen, stropdassen, hoeden, linten, sjaals, haarversiering, sieraden, tasjes)
CD met feestliedjes
CD-speler

Aandachtspunten

Leerlingen die matig waarnemen vinden dit heel moeilijk, laat vooraf veel benoemen wat ze zien.

Variatie

Deel alleen accessoires uit in de categorie kettingen, hoeden, sjaals, feestschoenen. Teken op een lege dobbelsteen deze accessoires of op vier blanco kaarten, waarvan ze er één kunnen trekken. Laat een leerling met de dobbelsteen gooien (of een kaart trekken). De leerlingen die het accessoire dragen dat op de dobbelsteen (of kaart) staat, mogen opstaan, 'lang zal ze leven' zingen en/of dansen.

Maak twee groepsfoto's met feestkleding aan, waarbij ze bij de tweede opname iets heel anders dragen. Wie ziet het verschil?

Thema: Zorg voor jezelf: Eten en drinken

Titel: Eetgerei

Gezamenlijk Thema		Zorg voor jezelf: Eten en drinken
Thema	1	Mijn lijf
Deelonderwerp	1.9	Aan tafel
Domein		Oriëntatie op mens en samenleving:
Kerndoel 6		Gezond en redzaam gedrag De leerlingen leren (mede) zorgdragen voor het dagelijkse eten en drinken en leren de daarbij horende regels en tafelmanieren
Kijken praten		Een raadspelletje waarbij steeds iets mist op een gedekte placemat
Doen		Schilderen met zout en verf: Smeren van `een boterham` met 2 kleuren verf en zeezout (lichaamsgebonden) Afdrukken van herkenbare vormen op een placemat (associatief)
Titel:		Eetgerei

Kring

Activiteiten

'Verdwenen'

- Zet een tafel midden in de kring en laat alle leerlingen er om heen zitten
- Leg een placemat op tafel en dek de placemat met een bord, een vork (links) en mes (rechts) en een beker (rechts)
- Leg een servetje op het bord
- Laat alle spullen vóór je ze neerzet, de kring rondgaan, voelen en benoemen
- Leg een theedoek over de spullen heen en vertel de leerlingen dat je iets gaat weghalen wanneer ze de ogen dichtdoen
- Vraag de leerlingen om de ogen te sluiten en pak iets met de theedoek weg
- Wie raadt wat er weg is gehaald?

Makkelijker:

- Zet minder spullen op de placemat
- Laat het weggenomen voorwerp voelen door de theedoek heen
- Neem een placemat met op de placemat geschilderde (omtrek-) vormen van de voorwerpen die er op staan. Als er dan een voorwerp weg is gepakt, hebben de leerlingen ook steun aan de (omtrek-)vorm

Moeilijker:

- Zet er nog andere dingen bij zoals een theelepels en een lepel of een broodtrommeltje of potjes broodbeleg
- Neem meerdere spullen weg

Middelen

Tafel
Placemat
Beker
Bord
Mes
Vork
Servet
Theedoek

Aandachtspunten

Let op dat de vork en het mes niet scherp zijn, neem eventueel (plastic) kinderbestek

Subgroep/Individueel

Lichaamsgebonden

Activiteiten

'Boterhammen smeren'

- Leg op een tafel een placemat, een bord, een mes, een boterham en allerlei potjes beleg neer die je kunt smeren
- Benoem de soorten beleg die er staan, bijvoorbeeld, chocolade pasta, duo penotti, pindakaas, jam
- Vertel aan de leerlingen dat zij ook gaan smeren en wel op een zogenaamde héle grote boterham
- Geef de leerlingen een groot stuk karton in de vorm van een boterham
- Laat de leerlingen het stevige karton besmeren met de twee kleuren zoutverf en kijk samen wat er gebeurt met de verf.
- Laat ze ervaren wat het is om strepen te trekken en rondjes te draaien
- Laat ze vooral lekker smeren en kijken wat er gebeurt
- Benoem wat er gebeurt: de kleuren, de streepjes, de stippen, de klodders
- Als het werk droog is, kan het geplastificeerd worden en als placemat gebruikt worden
- Laat ze de kleuren bekijken en benoemen

Makkelijker:

- Gebruik één kleur en een dikke en een dunne kwast
- Pak aanvankelijk de hand van de leerling en smeer samen met de leerling de verf in lange streken op het papier. Laat het daarna zachtjes los
- De verf kan ook aangebracht worden met de handen of met een stuk rubber

Moeilijker:

- Laat met twee hele korte kwasten (of paddenstoelborsteltjes) tegelijkertijd verven in rondjes (naar buiten draaiend vanaf het midden)
- Vraag de leerling om allemaal dikke stippen of rondjes te verven

Middelen

De zoute verf:

Maak het behangplaksel klaar volgens de aanwijzingen op het pak. Maak zoveel als je nodig denkt te hebben.

Meng vooraf per kleur in een potje: 1 deel plaksel (behangerslijm, aardappelzetmeel+water), 1 deel plakkaatverf en 4 delen tafelsout. Goed roeren.

Neem 2 kleuren bijvoorbeeld blauw en rood

Wit karton van 30x40 cm

Twee dikke kwasten

Aandachtspunten

Als leerlingen nog in het stadium zijn dat ze aan dingen likken of hun vingers in de mond stoppen, kan de verf vervangen worden door kleurstof voor etenswaren en behangerslijm kan vervangen worden door een mengsel met aardappelmeel (of de zgn. veilige kleuterlijm)

Laat de handen goed wassen, zodat het zout goed is weggespoeld van de huid.

Leg plastic zeil onder het karton om uitbijten van de tafel tegen te gaan.

Geef de leerlingen een plastic schort.

Variatie

De leerlingen om de beurt laten schilderen en samen kijken wat er gebeurt met de kleuren en de verf.

I.p.v. zout, suiker of zand door de verf roeren. Dit geeft weer een heel andere structuur.

Als het werk droog is, kan er op het werk, met een kleur die contrasteert, de omtrek gemaakt worden van het bord en eventueel het mes, de vork en de beker.

Associatief

Activiteiten

'Mijn eigen placemat'

- Laat de leerlingen op een bestaande placemat dekken voor één persoon, met een beker, een bord, een mes en een vork
- Benoem wat er op staat
- Laat een voorbeeld van een kant en klare placemat zien en vertel de leerlingen dat zij de placemat zó gaan maken dat ze heel handig kunnen zien waar het bord, de beker, het mes en de vork horen te staan
- Laat de vormen zien die ze gaan uitknippen of uitprikken
- Laat het de vorm van het bord beschilderen met meerdere kleuren plakkaatverf
- Druk die samen met de leerling af op een rechthoekig stuk Engels karton (wit of andere kleur)
- Wrijf even over de bovenkant van de vorm, zodat de verf aan de onderkant goed door elkaar vloeit en afdrukt
- Kijk en bewonder de mooie samenvloeiing van de kleuren die ontstaan door het afdrukken
- Laat ook de uitgeknipte of geprikte vormen van het mes, de vork, en de ronde vorm bodem van de beker afdrukken op de juiste plaats
- Help de plaats te bepalen
- Laat het geheel drogen en plastificeer de placemat (ook handig als hulpmiddel om te weten waar je servies en bestek kunt plaatsen)

Makkelijker: - Geef voorgeknipte vormen van sterk karton
- Help met knippen of geef een speciale schaar

Moeilijker: - Laat de vormen zelf omtrekken van het bord en de beker. Help ze met de vorm van het mes en de vork

Middelen

Placemat

Voorbeeld van een nieuwe placemat (rechthoek met schaduwvormen van bord, beker, mes en vork)

Wit dik karton van 30x40 cm, voor de placemat, bijvoorbeeld Engels of etalage karton

Hetzelfde karton om de vorm van een bord, beker, mes en vork op te tekenen

Zwart potlood voor het omtrekken

Dikke kwasten

Plakkaatverf

Onderlegger waar de vormen op geleverd kunnen worden

Pot met water om de kwasten uit te spoelen

Bord

Beker

Mes

Vork

Eventueel voorgeknipte vormen

Aandachtspunten

Leg plastic zeil of kranten onder het karton om vlekken op het tafelblad tegen te gaan. Geef de leerlingen een plastic schort.

Prikken is saai en tijdrovend, knip zoveel mogelijk al vooraf. De activiteit gaat over afdrukken.

Variatie

Laat de rand van de placemat versieren met kleine stempelafdrukjes van een aardappel of wortel: snij een vormpje uit of gebruik de hele vorm, druk dit in de verf en stempel de vorm op de rand van de placemat.

Thema: Zorg voor jezelf: Eten en drinken

Titel: Fruit

Gezamenlijk Thema		Zorg voor jezelf: Eten en drinken
Thema	10	Naar de winkel
Deelonderwerp	10.3	Naar de groenteman
Domein		Oriëntatie op mens en samenleving:
Kerdoel 6		Gezond en redzaam gedrag De leerlingen leren (mede) zorgdragen voor het dagelijkse eten en drinken en leren de daarbij horende regels en tafelmanieren hanteren
Kijken praten		Proeven van fruit
Doen		Bewegingsspel met materiaal: Schuiven, kijken, opletten en raden waar het fruit is gebleven (lichaamsgebonden) Rennen en halen van het juiste fruit (associatief)

Titel: Fruit

Kring

Activiteiten

'Ik proef, ik proef'

- Laat de leerlingen in de kring zitten, zodanig dat ze allemaal kunnen zien wat er op tafel ligt: een bakje met schoongemaakte aardbeien, een banaan en een appel
- Vraag aan de leerlingen wie er met de ogen dicht een stukje fruit kan proeven en kan raden wat het is
- Laat de leerling dat is uitgekozen de ogen sluiten
- Geef de leerling van één van de drie soorten fruit een stukje
- Vraag de leerling wat het heeft geproefd

Makkelijker:

- Laat de leerling aanwijzen wat het heeft geproefd
- Maak twee zeer verschillende stukken fruit om te proeven
- Laat kiezen uit twee soorten fruit

Moeilijker:

- Neem meer soorten fruit erbij
- Laat de verschillen minder groot zijn tussen de fruitsoorten, zoals een mandarijn en een sinaasappel of een peer en een appel
- Laat het fruit niet eerst zien, maar vraag alleen om te proeven

Middelen

Kommetjes
Messen
Lepels
Fruit
Eventueel blinddoek

Aandachtspunten

Leerlingen in de lichaamsgebonden fase vinden de verschillen misschien te moeilijk en vinden het alleen erg lekker om te proeven. Laat dan vooral ervaren, goed kijken, ruiken en proeven.

Subgroep/Individueel

Lichaamsgebonden

Activiteiten

'Fruitsalade'

- Leg drie maal drie stukken fruit neer die nodig zijn voor een fruitsalade op een tafel
- Benoem de stukken fruit en vraag leerlingen om de juiste aan te wijzen
- Laat een foto zien van een fruitsalade en vertel dat ze samen een fruitsalade gaan maken
- Zet drie plastic kommen in verschillende kleuren omgekeerd op tafel en verstop onder kom 1 een mandarijn en onder kom 2 een appeltje en onder kom 3 niets.
- Laat de kommen door een leerling door elkaar schuiven, zodat ze van plaats veranderen
- Vraag aan de leerlingen: Waar ligt de appel?
- Als het goed geraden is, komt het fruit in de schaal en wordt het meteen in stukjes verdeeld voor de fruitsalade
- Als de lege kom wordt aangewezen, roepen ze allemaal 'oh, leeg'
- Leg nu een ander stuk fruit onder de kommen en vraag een ander kind om goed te kijken
- Ga door tot alle fruit is gevonden
- Eet samen de fruitsalade op

Makkelijker:

- Gebruik twee kommen, één kom met fruit en één lege kom eronder
- Laat de twee of drie gekleurde kommen op dezelfde plek staan, verschuif ze niet
- Schil het fruit, telkens als het goed geraden is, zodat de beloning sterker is

Moeilijker:

- Zet twee kommen neer en laat ze raden welk fruit er onder zit
- Zet drie kommen van dezelfde kleur neer

Middelen

Drie plastic kommen of bakjes waaronder een stuk fruit past
Fruit, aangepast aan wat de leerlingen meenemen of wat gekocht is en benoemd/geleerd gaat worden
Kommetjes om het fruit te verdelen nadat het spel is beëindigd
Fruitmes
Lepels

Aandachtspunten

Leerlingen die meestal lichaamsgebonden ordenen, zijn nog niet toe aan categoriseren. Ze kunnen wel alvast kennismaken met verschillen en overeenkomsten die ze kunnen waarnemen.

Variatie

De leerlingen zelf iets laten verstoppen onder de kommen en dan de kommen door henzelf laten verschuiven.

De kommen rechtop zetten met de open zijde naar boven en na het vullen afdekken met een theedoek. Behalve raden kan dan ook voelen of ruiken een hulpmiddel zijn. Fruit verstoppen in de klas en laten zoeken.

Associatief

Activiteiten

'Het fruitspel'

- Maak twee groepjes in de speelzaal (of andere ruimte)
- Maak een startplaats en zet aan het andere eind van de ruimte een tafel, waar kaartjes op liggen, met plaatjes van fruit (meerdere soorten)
- Pak een grote kleurendobbelsteen
- Geef uitleg: twee leerlingen, van elke groep één kind, staan klaar bij de startstreep.
- De leerkracht of een leerling rolt de kleurendobbelsteen. Als de kleur geel boven ligt, rennen de leerlingen naar de tafel en halen een plaatje met een geel stuk fruit erop. Wie het eerste terug is, heeft gewonnen.

Makkelijker:

- *Plak dezelfde plaatjes als de plaatjes van de tafel op de dobbelsteen met makkelijk af te nemen plaksel of plakgum*
- *Zet een grote mand met fruit in het midden. Neem er een stuk fruit uit. Vraag een leerling een plaatje van fruit te pakken dat er hetzelfde uitziet als het fruit dat jezelf in de hand houdt.*

Moeilijker:

- *Maak de afstand groter*
- *Geef de leerlingen een mondelinge opdracht: 'haal... (noem de naam van een stuk fruit)!'*

Middelen

Kleurendobbelsteen

Plaatjes of foto's met een bepaald (bekend) soort fruit (minimaal 12 stuks). Je kunt de leerlingen vragen (in een vorige les) om deze plaatjes uit te scheuren of te knippen uit een reclamefolder en te plakken op kartonnen kaartjes.

Aandachtspunten

Er zijn leerlingen die kleurenblind zijn. Laat dan de kleur door de andere leerlingen roepen. Zoek voor de leerlingen die motorisch beperkt zijn een passende activiteit, bijvoorbeeld de dobbelsteen laten rollen mits ze geen beperking aan de armen hebben of instructie geven waar hun maatje naar toe moet.

Variatie

Laat de leerlingen eerst proeven met de ogen dicht en laat ze dan het juiste fruit halen.

**Thema: Het jaar door:
December**

**Titel: Een bakje voor mijn
pepernoten**

Gezamenlijk Thema		Het jaar door: December
Thema	11	Het jaar door
Deelonderwerp	11.2	Jaarfeesten
Domein		Oriëntatie op tijd
Kerdoel 3		De leerlingen leren perioden, gebeurtenissen en personen ordenen uit hun eigen leven, uit de geschiedenis van het gezin en de familie en uit hun omgeving.
	4	De leerlingen leren bronnen uit het verleden herkennen en gebruiken
Domein		Oriëntatie op ruimte
Kerdoel 3		De leerlingen leren de weg kennen en benoemen in de eigen leeromgeving.
	4	De leerlingen leren inrichtingsaspecten herkennen van de eigen leeromgeving.
	5	De leerlingen leren aangeven in welke opzichten het dagelijkse wonen, werken en vrijetijdsbesteding van sommige mensen overeenkomt of verschilt.
Kijken praten		Verhaal n.a.v. pepernoten bakken met de groep
Doen		Versieren van een kartonnen bakje (lichaamsgebonden)
		Versieren van een puntzak (associatief)

Titel: Een bakje voor mijn pepernoten

Kring

Activiteiten

'Pepernoten bakken'

- Zet een tafel midden in de kring en laat alle leerlingen er om heen zitten
- Leg op de tafel een handvol pepernoten (die de groep zelf heeft gebakken)
- Vertel een verhaal dat nauw aansluit bij de beleving en ervaring van de leerlingen, bijvoorbeeld:

Jochem en Nathalie willen pepernoten bakken.

Ze vragen aan mama of dat mag.

'Goed' zegt mama, was je handen maar

Mama maakt het deeg

Jochem en Nathalie kijken

'Dat deeg is bruin' zegt Jochem 'het lijkt wel poep'

'Gekkie' zegt Nathalie 'dat ruikt heel anders'

Nathalie en Jochem draaien met hun handen balletjes van het deeg.

'Kijk, een knikker, zegt Jochem, hij rolt een pepernoot naar Nathalie

Mama doet de balletjes op een plaat in de oven.

'Oei, wat heet' zegt Nathalie.
 Ze wachten en wachten.
 'Wat duurt het lang' zeurt Jochem
 Het belletje van de oven gaat.
 'Dan zijn de pepernoten klaar', zegt mama.
 De pepernoten liggen op het blad.
 'Waar doen we de pepernoten in?' vraagt mama.
 'Zwarte Piet doet ze in een zak' zegt Jochem
 'Ik heb geen zak voor jullie' zegt Mama,
 Maar ik heb wel een zak zegt Jochem.
 Hij pakt een hand vol pepernoten en
 Stopt ze in de zak van zijn broek.
 'Bah' zegt mama, 'je broek wordt vies'
 Jochem en Nathalie moeten heel erg lachen

- Vraag aan de leerlingen hoe je pepernoten kunt verpakken en laat zien waar het eventueel in verpakt kan worden (doosjes, zakjes)
- Stel voor om de pepernoten die de leerlingen gemaakt hebben, in een mooi zelfgemaakt doosje te doen, zodat ze het mee naar huis kunnen nemen

Makkelijker:

- Koop of bak zelf pepernoten* (zie recept op volgende pagina)
- Maak het verhaal korter
- Vertel een verhaal aan de hand van foto's die gemaakt zijn bij het pepernoten bakken

Moeilijker:

- Bespreek de materialen die op tafel liggen
- Laat ze rondgaan en benoemen

Middelen

Tafel
 Placemat
 Beker
 Bord
 Mes
 Vork
 Servet
 Theedoek
 Eventueel Recept om pepernoten te bakken (zie de volgende pagina)

PEPERNOTEN MAKEN

Deelnemers	Binnen/Buiten	Benodigdheden
 of 1 of meer	 Binnen	<ul style="list-style-type: none"> • 100 gr. Zelfrijzend bakmeel • 25 Gram boter • 1/2 Eetlepel speculaas-kruiden • 50 gr. Bruine suiker • 2 Eetlepels melk <ul style="list-style-type: none"> • Bakplaat • Boterwastje • Pannenlappen • Grote kom • Spatel • Oven

Koken

Ik schud 100 gram zelfrijzend bakmeel in de kom.

Ik schud 50 gram bruine suiker in de kom.

Ik snij 25 gram boter in stukjes en ik doe deze in de kom.

2x

+ 1/2x

Ik doe 2 eetlepels melk en 1/2 eetlepel speculaas-kruiden in de kom.

Blad 1 van 3

SINT MARIE

Centrum voor ouder- en ervaringsonderwijs

Subgroep/individueel

Lichaamsgebonden

Activiteiten

'De pepernotenbak'

- Laat de leerlingen aan een tafel zitten
- Laat een voorbeeld zien van een kartonnen bakje dat versierd is met glimmende stukjes aluminiumfolie
- Laat het bakje rondgaan
- Vraag een leerling om de pepernoten erin te doen
- Laat een leeg bakje zien en vertel dat iedereen zo'n bakje krijgt en gaat versieren, zodat de pepernoten mooi verpakt worden
- Deel de scharen uit en repen gekleurd aluminium papier
- Laat de repen in stukken knippen en vraag de leerlingen om ze vervolgens op het bakje te plakken
- Als het klaar is, moeten de bakjes nog drogen
- Daarna kunnen de pepernoten erin die de leerlingen gebakken hebben
- Verpak het bakje eventueel met doorzichtig cellofaanpapier en een strik

Makkelijker:

- Laat de leerlingen makkelijkere, zelfopenende scharen gebruiken (speciale scharen van PRO)
- Knip de stukjes papier zelf en laat de leerlingen alleen plakken
- Smeer zelf de lijm/plaksel op het doosje

Moeilijker:

- Geef de leerlingen een half A4 aluminium papier en laat ze zelf kleine stukjes knippen
- Geef ze Sinterklaaspapier waar bootjes, Sint en Pieten op staan en laat ze deze uitknippen en opplakken

Middelen

Kartonnen bakjes (of in nood van plastic)

Vellen aluminiumfolie in twee kleuren (ongeveer totaal één A4 vel per kind nodig). Dit glimmend papier wordt aangeboden door diverse schoolleveranciers voor de decembermaanden

Plaksel/lijm

Lijmkwasten

Scharen

Pepernoten (zelfgebakken met de leerlingen of gekochte pepernoten)

Aandachtspunten

Sommige leerlingen eten plaksel of lijm.

Variatie

Ander papier is natuurlijk ook mogelijk.

Associatief

Activiteiten

'De Pietenpuntzak'

- Laat de leerlingen aan een (groeps-) tafel zitten.
- Kom even terug op het verhaal en vertel de leerlingen dat ze een puntzak gaan maken om de pepernoten in te verpakken
- Laat een voorbeeld zien om de leerlingen enthousiast te maken: op de puntzak staat een hoofd van zwarte piet getekend met pastelkrijt. De ogen, mond, neus zijn er opgeplakt met papier en ook de oorbellen. Op het hoofd staat een muts geplakt van glimmende stukje aluminiumfolie en een mooie knalrode veer.
- Geef de leerlingen een kant en klare puntzak, die je zelf hebt gevouwen
- Zet doosjes met zwart of bruin pastelkrijt klaar
- Vraag ze om met pastelkrijt op de puntzak een groot hoofd te tekenen met haren en oren.
- Leg verschillende kleuren aluminiumpapier neer
- Laat de leerlingen zelf voor plaksel, kwasten en scharen zorgen
- Geef de leerlingen als ze klaar zijn een mooie veer
- Plak deze op met lijm
- Laat de zelf gebakken pepernoten in de puntzak stoppen en sluit de zak

Makkelijker:

- *Teken samen met een leerling het hoofd van Piet of laat een ronde vorm omtrekken*
- *Geef al pratend aan dat het hoofd groter moet zijn, omdat het anders heel moeilijk is om ogen en mond te knippen*
- *Laat de ogen en de mond tekenen i.p.v. knippen*

Moeilijker:

- *Laat ze zelf een puntzak vouwen*
- *Laat het hoofd en de haren knippen van zwart/bruin papier*

Middelen

Wit vierkant stuk papier van ongeveer 20x20 cm (haal 10cm af van bijvoorbeeld printerpapier)

Tekenmateriaal

Doosjes met oliepastels

Scharen

Aluminium papier in diverse kleuren (sitspapier of anders)

Plaksel/lijm

Pepernoten (gebakken door bijvoorbeeld leerlingen, ouders, leerkracht of gekochte pepernoten)

Nietmachine/plakband

Veren, gekleurd

Gebruiksaanwijzing bij het vouwen van een puntzak: vouw een schuine lijn, vouw daarna de 2 rechte kanten naar de schuine lijn zodanig dat een kant net over de schuine lijn valt en plak het overstekende stuk op het onderliggende stuk. Verstevig het eventueel met een nietje. Laat de leerlingen op het grootste vrije vlak (draai de puntzak om) het hoofd van Piet tekenen.

Aandachtspunten

Leg plastic zeil of kranten onder het papier om vlekken op het tafelblad tegen te gaan.
Geef de leerlingen een plastic schort.

Sommige leerlingen worden onzeker bij het zien van een voorbeeld, ze willen het imiteren en voelen zich daartoe niet in staat. Overweeg daarom van te voren of een voorbeeld geschikt is voor de groep.

De leerlingen maken vaak te kleine figuren op een groot vlak (ruimtelijk inzicht is nog onvoldoende)

Variatie

Laat een hoofd van Sint op de zakken of op doosjes plakken

Laat ze bruine rondjes knippen en opplakken (pepernoten)

Verpak de pepernoten in een kartonnen rol en laat er een zwarte piet op knippen en plakken

Laat een zak uitknippen van bruin stevig dubbel A4-papier, niet deze aan elkaar zodat de pepernoten er later in kunnen. Teken op de zak een grote maan en laat deze zak beplakken met uitgescheurde rondjes/stukjes tijdschriftenpapier in de kleur geel of laat de leerlingen naar eigen keuze een ontwerp maken.

Thema: Het jaar door: Jaarfeesten

Titel: De kerstboom versieren

Gezamenlijk Thema		Het jaar door: December
Thema	11	Het jaar door
Deelonderwerp	11.2	Jaarfeesten
Domein		Oriëntatie op tijd
Kerndoel 3		De leerlingen leren perioden, gebeurtenissen en personen ordenen uit hun eigen leven, uit de geschiedenis van het gezin en de familie en uit hun omgeving.
	4	De leerlingen leren bronnen uit het verleden herkennen en gebruiken
Domein		Oriëntatie op ruimte
Kerndoel 3		De leerlingen leren de weg kennen en benoemen in de eigen leeromgeving.
	4	De leerlingen leren inrichtingsaspecten herkennen van de eigen leeromgeving.
	5	De leerlingen leren aangeven in welke opzichten het dagelijkse wonen, werken en vrijetijdsbesteding van sommige mensen overeenkomt of verschilt.
Kijken praten		Sensopatisch spelletje met voorwerpen uit de kerstboom
Doen		Lied beluisteren, meezingen en bewegen; beluisteren van belletjes en kerstklokjes (lichaamsgebonden) Lied zingen, bewegen en geluidenspelletjes (associatief)

Titel: De kerstboom versieren

Kring

Activiteiten

'Een doos vol kerstversieringen'

- Zet een tafel midden in de kring en laat alle leerlingen er om heen zitten
- Leg op de tafel een doos met allerlei versieringen die met kerst in een boom worden gehangen
- Laat de verschillende kerstboomversieringen betasten, bekijken, herkennen en benoemen benoemen
- Pak tot slot de piek en laat een tekening (of foto) zien van een piek
- Laat de leerlingen aanwijzen waar de piek hoort
- Speel met de piek, een punaise en een grote getekende kerstboom op een plaat zachtboard een prikspel, zoals het spel 'Ezeltje prik'
- Doe dit door een leerling te blinddoeken die met de punaise door de kartonnen piek, deze piek op de juiste plek op de kerstboom prikt.

- Makkelijker:*
- Laat de leerlingen om de beurt iets uitkiezen uit de doos en benoemen of vraag elk kind een bepaalde kerstversiering te pakken (herkennen).
 - Laat verschillende kerstversieringen van stevig karton opprikken zonder de ogen te sluiten.

- Moeilijker:*
- Bespreek de verschillende kerstversieringen, vraag ze te beschrijven (kleur, vorm)
 - Laat meerdere versieringen geblinddoekt op de boom prikken.

Middelen

Kerstboom
Kerstballen in allerlei soorten, maten
Kerstengeltje of vogeltje
Kerstboomslinger
Kerstlichtjes
Kerstboompiek
Kerstboom getekend op karton en/of geknipt, vastgezet op een hardboardplaat of vastgezet op ribkarton (oude dozen) of op een piepschuimplaat
Kartonnen kerstpiek
Punaise
Eventueel nog andere versieringen als een kartonnen kerstbal
Blinddoek

Aandachtspunten

Leerlingen kunnen de ballen e.d. kapot knijpen. In dat geval is het verstandiger om plastic kerstversieringen te gebruiken.
Leerlingen die lichaamsgebonden ordenen, kunnen meestal nog niet het verband begrijpen tussen echte en getekende kerstversieringen en kunnen zich ook ruimtelijk nog onvoldoende oriënteren. Voelen, ervaren, manipuleren en benoemen van de voorwerpen zijn dan erg belangrijk.

Subgroep/Individueel

Kerstfeest

We wil - len kerst-feest vie - ren. En gaan de boom ver -
sier - en. De piek staat in de top. Ik hang de ster - ren op.

Tekst & Muziek: Mariel Cordang

Lichaamsgebonden

Activiteiten

'De piek staat héél hoog!'

- Laat de leerlingen bij de kerstboom in een kring zitten
- Zing het lied 'kerstfeest' een paar keer en wijs op de piek
- Pak de piek eruit en zeg samen 'de pièèèk...' en laat daarbij de armen in de hoogte gaan
- Vraag aan de leerlingen waar de piek moet staan en zet de piek weer terug
- Zing het lied nog een paar keer en pak bij de laatste zin twee sterren en nodig de leerlingen uit om de laatste zin in elk geval mee te zingen
- Laat daarna de ster in de boom ophangen
- Laat één van de leerlingen met een ster zwaaien terwijl je het lied nog eens zingt
- Laat het hoofd heen en weer bewegen of beweeg met je handen de leerling terwijl je zingt of neuriet
- Maak een kringetje om de boom en zing het lied tot slot nog een keer

Makkelijker:

- Zing i.p.v. sterren, slingers en laat de leerlingen zwaaien met de slingertjes en vraag ze om na afloop de slingers in de boom te hangen (zwaait makkelijker en is makkelijker om op te hangen)
- Beweeg meer lijfelijk samen met de leerlingen, terwijl je zingt (wiegen, zwaaien)
- Aai met een slingertje over een arm/hand van een leerling terwijl er gezongen wordt (voor leerlingen die nauwelijks reageren op het lied)

Moeilijker:

- Laat de handen op hun hoofd leggen en heen en weer bewegen (of houd de handen samen vast)
- Laat in de kring om de boom heen lopen

Middelen

Kartonnen gele of gouden sterren
Haakjes om de sterren op te hangen
Kerstboom
Piek

Aandachtspunten

Sommige leerlingen vinden het tactiel akelig om takken/naalden van dennenbomen aan te raken.

Eventuele andere muzikale activiteiten

Laat de leerlingen allerlei belletjes geluiden horen, bijvoorbeeld kerstklokje, bellenkoord

Associatief

Activiteiten

'Een hele mooie kerstboom'

- Laat de leerlingen bij de kerstboom in de kring zitten
- Zet een doos met kerstboomversieringen in de kring en vertel dat je daarover een lied gaat zingen
- Zing het lied 'kerstfeest' twee keer en vraag waar het lied over gaat
- Neurie het lied een keer
- Doe dat nog eens en vraag de leerlingen of ze mee kunnen neuriën
- Laat een leerling de piek uit de doos pakken en zet de piek boven in de kerstboom
- Laat het lied meezingen, terwijl één van de leerlingen een ster in de boom hangt
- Vraag dit ook aan een ander kind
- Vraag de leerlingen om andere dingen te bedenken om in plaats van sterren in de boom te hangen, bijvoorbeeld de kerstbal, de slingers, de lichtjes, de engel, de klokjes
- Laat de leerlingen klappen tijdens het zingen

Makkelijker:

- Vraag een leerling of er iets in de doos zit dat over het lied gaat of leg 3 voorwerpen uit de doos neer, waaruit de leerling kan kiezen
- Laat een leerling iets uit de doos kiezen en vraag aan een ander kind te zingen welke kerstversiering de leerling uitkiest
- Maak 4 kaarten (pictogrammen, plaatjes of foto's) en zet die in de chronologische volgorde van de liedtekst: 1. kerstfeest; 2. kerstboom; 3. piek; 4. sterren. Refreer aan deze kaarten (visuele ondersteuning)

Moeilijker:

- Vraag de leerlingen om in een kring rond de boom te staan. Laat één van de leerlingen een beweging bedenken om tijdens het zingen uit te voeren
- Laat de armen naar boven houden met de handpalmen tegen elkaar aan, alsof ze een piek op hun hoofd hebben. Vraag ze om zachtjes heen en weer te bewegen
- Vraag een leerling om te bellen met het bellenkoord als het lied klaar is.
- Vraag een leerling om een tik te geven op de triangel bij het woordje 'top'

Middelen

Kerstboom (of een bord-tekening van een kerstboom waarop later de rest wordt getekend)

Doos met daarin een piek, een kerstster en bijvoorbeeld een kerstbal, een slinger, een kerstengeltje, een kerstklokje, lichtjes

Bellenkoord

Triangel of klokje

Lied 'kerstfeest'

Aandachtspunten

Sommige leerlingen vinden het tactiel akelig om takken/naalden van dennenbomen aan te raken.

Wees voorzichtig met glazen kerstversiering

Eventuele andere muzikale activiteiten:

Reactie-oefening: 'Kling klokje'

- Geef een klokje aan een leerling.
- Vraag de leerling om te luiden als je het klokje in de kerstboom aanwijst

Luisteroefening: 'Ik hoor de kerstklok'

- Neem een klok of een grote bel en laat de leerlingen de armen in de lucht houden zolang ze de klok horen galmen

Nog andere liedjes samen zingen bij de versierde boom:

- Maak op kaarten symbolen van de kerstliedjes die de leerlingen kennen en laat ze kiezen welk lied er gezongen wordt of zing een van die liedjes en vraag welke kaart erbij hoort

Ritmische bewegingsoefening: 'Dansen om de kerstboom'

- Geef elk kind een slinger en laat daar allerlei ritmische bewegingen mee maken, terwijl ze het lied horen

Bijlage: Thijs en Toetsie leermiddelenpakket

- **ZML onderwijsleermiddelenpakket 4-8 jarigen:**

1. Themaboek 4-20 jarigen: 8.607.8513, EUR 21,50
2. Verhalenboek / Knieboek voor 4-8 jarigen: AN 8.607.8512, EUR 19,00
3. Activiteitenboek voor 4-8 jarigen

- **ZML onderwijsleermiddelenpakket 8-12 jarigen**

1. Themaboek voor 4-20 jarigen: 8.607.8513, EUR 21,50
2. Verhalenboek 8-12 jarigen: 8.607.8515, EUR 38,00
Lesplaten behorenden bij verhalenboek: 8.607.8514, EUR 142,00
3. Activiteitenboek 8-12 jarigen

SLO
Postbus 2041
7500 CA Enschede
T 053 484 08 40
F 053 430 76 92
E info@slo.nl
www.slo.nl

slo